

การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

THE ADMINISTRATION OF QUALITY EDUCATION COOPERATIVE

พระมหาฐิติพงษ์ วรทสสี (ผาสุข)^๑

Phramaha Titipong Varatussee (phasuk)

ปาริชาติ บัวเจริญ^๒

Parichat Buacharoen

บทคัดย่อ

การบริหารงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญของการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ และเป็นการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความสมดุลและยั่งยืนต่อการพัฒนาประเทศอีกด้วย และยังเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่บ่งบอกถึงศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพสู่สังคม

การบริหารงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษาด้านวิทยาการของสถานศึกษา การบริหารงานแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างให้สถานศึกษามีความก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป

คำสำคัญ: การบริหารงาน, การประกันคุณภาพการศึกษา, การมีส่วนร่วม

^๑ นักจัดการงานทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

^๒ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

Abstract

The administration of quality assurance is important for the quality of its graduates. And the development of education for balanced and sustainable development of the country. And also part of the development of educational institutions. The accreditation demonstrates the availability in various fields. The study indicates the potential for education to produce graduates qualified to society.

The administration of quality assurance as an indicator to determine the progress of science education in schools. Administration involvement in education is to help strengthen the institutions have progressed even more.

Keyword: Administration, Quality education, Cooperative

บทนำ

การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของสถาบันศึกษาทุกที่ เพราะการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญมากของสถาบันการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพการบริหารงานด้านการศึกษากิจการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กนักเรียน นิสิต นักศึกษา อย่างมีคุณภาพ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ความมีประสิทธิภาพหรือความไว้ประสิทธิภาพของสถานศึกษา การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษานั้น ๆ ความก้าวหน้าของวิทยาการของสถานศึกษาต่าง ๆ การบริหารงานเป็นหนทางที่สำคัญซึ่งจะนำไปสู่ความก้าวหน้าของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล ในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ จะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา หรือ องค์กร และความเจริญเติบโตของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมคิดร่วมทำเป็นเรื่องที่สนใจและจำเป็นต่อการบริหารงานขององค์กรหรือสถานศึกษามีนักวิชาการได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้หลากหลายทัศนะ

โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและมีการแข่งขันกันตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของคุณภาพ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ เป็นที่จะทำให้มนุษย์เราอยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในทุก ๆ ระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานที่มีสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนตลอดจนประชาชน ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านโรงเรียนถือว่าเป็นสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญสองรองจากสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นแหล่งพัฒนาคนให้มีความรู้ออกไปใช้ชีวิตในสังคม การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องจำเป็นที่รัฐจะต้องดำเนินการ โดยจะต้องให้การศึกษาที่มีคุณภาพแก่เด็กและประชาชน เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเต็มที่ รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวได้ด้วยตนเองและสามารถปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งถ้าสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียน

สามารถดำเนินการตามเป้าหมายดังกล่าวได้บรรลุ คือการให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพ การศึกษา^๓

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้บริหารงานต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักการกระจายอำนาจ เพื่อที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร^๔

George R. Terry ได้กล่าวว่าการบริหาร หมายถึงการดำเนินงานตามลำดับขั้นอันประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยคนและทรัพยากรอื่น^๕

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานของรัฐ เป็นรูปแบบการจัดการด้านการศึกษาและการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในการบริหารงานภายในหน่วยงาน ย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารงาน เกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา การที่อาจจะไม่สนองต่อความต้องการของแต่ละกลุ่มงานที่จะต้องมีส่วนร่วมด้วยช่วยกัน การจะบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพต้องไม่ทำงานคนเดียวหรือเพียงแค่มุบุคคลกลุ่มเดียว การบริหารงานเพื่อให้ได้งานและงานมีประสิทธิภาพต้องมีการบริหารงานแบบเป็นทีมการบริหารงาน ต้องกระจายงานหรือหน้าที่รับผิดชอบให้กับบุคลากรภายในหน่วยงานได้ มีความรับผิดชอบในงานนั้น ๆ เพื่อการสนองต่อความต้องการของหน่วยงานให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และตรงกับความมุ่งประสงค์ของสถานศึกษาจึงเป็นผลให้การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมคิดร่วมทำมีความสำคัญต่อสถานศึกษาต่าง ๆ

^๓ สุรจิต จันทรดี, การประกันคุณภาพกับการศึกษาของคนไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=54944&bcat_id=16 (วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๒).

^๔ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), **คนสำราญงานสำเร็จ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐), หน้า ๒๕-๓๒.

^๕ อ่างถึงใน ธนจรส พูนสิทธิ์, **การจัดการองค์การและการบริหาร**, (กรุงเทพฯ : สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๒๐.

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการทำงาน

การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐราชการ เสนอความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งความหมายของการมีส่วนร่วมนั้นมีผู้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ดังนี้

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์ ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคลากรเอง การที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรให้ดีขึ้นนั้นผู้นำจะต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร^๖

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมสมทบทรัพยากรและร่วมรับผิดชอบจากการดำเนินงาน จะเป็นการช่วยพัฒนาศักยภาพของประชาชน เกิดความพึงพอใจจนบรรลุเป้าหมาย การมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงแค่การเข้าไปเป็นกรรมการในคณะกรรมการต่าง ๆ เท่านั้น ยังรวมถึงกิจการที่ประชาชน ชุมชนสามารถดำเนินการเองโดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับ และสนับสนุน^๗

โคเฮนและอัฟฮอฟ ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน ๔ มิติ ได้แก่

- ๑) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
- ๒) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
- ๓) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
- ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

^๖ สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์, การบริหารท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์, (กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕.

^๗ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, คู่มือหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, (กรุงเทพฯ : ม.ป.ป., ๒๕๕๐), หน้า ๗.

โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค^๘

องค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการในการพัฒนา โดยมีการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ คือในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น และในการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการต่าง ๆ โดยความสมัครใจ^๙

นิรันดร์ จงวุฒิเวศ ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมหมายถึงการทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ (ความร่วมมือร่วมใจ) โดยกระทำการดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพคือถูกจังหวะและเหมาะสม (การประสานงาน) กับทั้งกระทำการดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือไว้วางใจได้ (ความรับผิดชอบ) ในการมีส่วนร่วมทั่วไป^{๑๐}

สุรินทร์ สุริยวงศ์ ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจการร่วมปฏิบัติและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างอันมีผลกระทบต่อประชาชนเองและการที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามาร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้วจำเป็นที่จะต้องรับปรัชญาที่มนุษยทุกคนต่างก็ปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมกลุ่ม ขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษยนั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและการชี้แนะที่ถูกต้องและความหมายของการมีส่วนร่วมออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ การประสานงานร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง การทำงานร่วมมือกันหลายฝ่ายเช่นอาจจะเป็นการเข้าร่วม

^๘ Cohen , J.M. and Uphoff , N.T. Rural Development Participation : **Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation.** Rural Development Committee Center for International Studies , Cornell University ,1981), P 6.

^๙ United Nation, Department of Internation Economic and Social Affair, Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development, **Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert,** (New York : United Nation , 1981), P 5.

^{๑๐} นิรันดร์ จงวุฒิเวศ, “กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน ,” ใน**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา,บรรณาธิการโดยทวีทองหงส์วิวัฒน์,** (กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๓๔.

แรงงานหรือสมทบเป็นเงินทุนก็ได้การจัดตั้งเป็นองค์กร (Organization) ได้แก่การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อให้เกิดพลังกลุ่มเช่นกลุ่มเกษตรกรสหกรณ์คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น^{๑๑}

โกวิทย์ พวงงาม ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนา ควรจะมี ๔ ขั้นตอน คือ

๑.๑) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

๑.๒) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

๑.๓) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมี ฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

๑.๔) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไปจึงอาจจะประสบความสำเร็จลำบาก^{๑๒}

ถวิลวดี บุรีกุล ได้แบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นภูมิกำกับระดับของการมีส่วนร่วมกล่าวคือถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำเพียงใดจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับซึ่งระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปสูงสุดได้แก่ระดับการให้ข้อมูลระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชนระดับการปรึกษาหารือระดับการวางแผนจนถึงระดับการตัดสินใจร่วมกันระดับการร่วมปฏิบัติระดับการติดตามตรวจสอบและระดับการควบคุมโดยประชาชน

๑. ระดับการให้ข้อมูลเป็นระดับที่ต่ำที่สุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเป็นการให้ข้อมูลกับประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจแต่ไม่ได้มีการ

^{๑๑} สุรินทร์ สุริยวงศ์, การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งยาวอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน, ปรินญาณินพนธ์ท.ม., (ส่งเสริมการเกษตร). (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ถ่ายเอกสาร, ๒๕๓๖), หน้า ๓๐.

^{๑๒} โกวิทย์ พวงงาม, การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน, (ม.ป.ท, ๒๕๔๕), หน้า ๘.

เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นสะท้อนกลับมาแนวทางในระดับนี้มีหลายวิธีเช่นการ แลกข่าวการแจกข่าวการจัดนิทรรศการ เป็นต้น

๒. ระดับเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรกกล่าวคือมีการเริ่มรับข้อมูลสะท้อนกลับจากประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็น แนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการสำรวจความคิดเห็นและการบรรยายให้ความรู้โดยมีการซักถามได้ในประเด็นที่มีความสงสัย

๓. ระดับของการให้คำปรึกษาหารือเป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นเป็นการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการเจรจาอย่างเป็นทางการเพื่อประเมินความก้าวหน้าและระบุ ประเด็นหรือข้อสงสัยต่าง ๆ สำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้เช่นการจัดประชุมการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

๔. ระดับการวางแผนร่วมกันเป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นจากระดับของการให้ คำปรึกษาหารือซึ่งมีขอบเขตไปถึงการร่วมกันวางแผนการดำเนินงานและการรับผิดชอบผลการดำเนินงานร่วมกันซึ่งจะพบว่ามีความซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมากมายสำหรับแนวทาง ในการดำเนินการในระดับนี้เช่นการใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งร่วมกัน เป็นต้น

๕. ระดับการร่วมปฏิบัติเป็นระดับที่สูงกว่าระดับการวางแผนร่วมกันกล่าวคือเป็นระดับที่ ผู้ดำเนินการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๖. ระดับการร่วมติดตามตรวจสอบประเมินผลเป็นระดับที่มีประชาชนเข้าร่วมน้อยแต่มี ประโยชน์ต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมากแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้คือการจัดตั้ง คณะกรรมการติดตามและประเมินผลที่มาจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๗. ระดับการควบคุมโดยประชาชนเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชนเพื่อ แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมดเช่นการลงประชามติ เป็นต้น

อรพรรณ นาคมหาศาลสินธุ์ กล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วมไว้ ๕ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน ภาครัฐ เป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นน้อยสุดซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนใน การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอ ข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัยและประชาชนสามารถเข้าถึงได้

ระดับที่ ๒ การเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน การ ปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐอย่างอิสระและเป็นระบบ โดยหน่วยงานภาครัฐให้ มี กระบวนการรับฟังความคิดเห็น ปรึกษาหารือทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำ

ข้อเสนอ ความคิดเห็นประเด็นที่ประชาชนเป็นห่วงไปเป็นแนวทางการปรับปรุงนโยบาย การตัดสินใจและพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในหน่วยงาน

ระดับที่ ๓ เป็นระดับที่หน่วยภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการกำหนดนโยบาย การวางแผนงานโครงการ และวิธีการทำงาน โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่จัดระบบ อำนาจความสะดวก ยอมรับการเสนอแนะและการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน การมีส่วนร่วมระดับขั้นนี้มักดำเนินการในรูปแบบกรรมการที่มีตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วม

ระดับที่ ๔ การที่หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทเป็นหุ้นส่วนหรือภาคีในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ

ระดับที่ ๕ การเสริมอำนาจประชาชน เป็นระดับที่เปิดโอกาสให้ประชาชน มีบทบาทเต็มในการตัดสินใจ การบริหารงานและการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อเข้ามาทดแทนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐดำเนินการหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้เน้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของดำเนินการภารกิจและภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น^{๑๓}

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ

- ๑) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
- ๒) การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
- ๓) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดยแบ่งเป็น ๓ กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนเองอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
 - ๓.๑) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
 - ๓.๒) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
 - ๓.๓) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
- ๓.๔) การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
- ๓.๕) การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ^{๑๔}

อรทัย กกผล ได้สรุป ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

^{๑๓} อรพรรณ นาคมหาลาสินธุ์, การมีส่วนร่วมของประชาชน, (วารสารกรมบัญชีกลาง. ๔๘(๕), ๒๕๕๐), หน้า ๑๙-๓๔.

^{๑๔} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และ กรณีตัวอย่าง (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗.

- ๑) เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น
- ๒) การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาเมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยให้ลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
- ๓) การสร้างฉันทามติลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
- ๔) การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติสร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
- ๕) การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้
- ๖) ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชนและเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน
- ๗) การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชนถือว่าเป็นการให้การศึกษาชุมชนเพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน
- ๘) ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้นเป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตย^{๑๔}

การประกันคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนักเรียนหรือผู้ที่จบการศึกษาจะมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยความมุ่งมั่นและความตั้งใจ ในความรับผิดชอบของโรงเรียน ที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานกระบวนการที่เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยอาศัยหลักการสำคัญ คือ การประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งกระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการเป็นกลไกผลักดันให้ทุกปัจจัยมีคุณภาพ และนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างแท้จริง สิ่งที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษา ในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำ

^{๑๔} อรทัย กกผล, การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น, (เชียงใหม่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗-๑๘.

ตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงาน หากจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้น ๆ^{๑๖}

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษา โดยเฉพาะในหมวด ๖ ระบุไว้ว่า ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นการสร้างความเชื่อถือความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีความสามารถ และเป็นคนดีของประเทศชาติ โดยมุ่งปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน ๓ ประเด็น หลัก คือ ๑) การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ๒) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ๓) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม การจัดการศึกษาด้วยหลักการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองนี้ยังสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ^{๑๗}

แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ชิต นิลพานิช และกุลธน ธนาพงศธร ได้กล่าวถึงหลักการการมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

๑) หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชน โดย ยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล

๒) หลักการจัดความขัดแย้ง ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และความคิด จะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและล้มเหลว

๓) หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความขยันความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้ ร่วมสนับสนุนนโยบาย และเป้าหมายการดำเนินงาน และอาจก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

^{๑๖} จำรูญ เรื่องขจร, คู่มือการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๘), หน้า ๔๓.

^{๑๗} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, เอกสารชุดแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เล่ม ๑ แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖), หน้า ๘๓.

๔) การให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิดของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น การให้การศึกษาอบรมโดยให้ ประชาชนมีโอกาสทดลองคิด ปฏิบัติ จะช่วยให้ประชาชนสามารถคุมครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา

๕) หลักการทำงานเป็นทีม สามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาได้ดี

๖) หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลัง ในการทำงานและทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ^{๑๘}

กฤษฎาภรณ์ ยุงทอง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ”การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว อำเภอมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ : กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว อำเภอมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลนางัว อำเภอมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลนางัว อยู่ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้านพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและประชาชนที่เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลนางัว โดยที่ประชาชนได้เสนอความต้องการของชุมชนให้ได้รับการบรรจุในโครงการหรือกิจกรรมของเทศบาลตำบลนางัวเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาในปีถัดไป

ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่าประชาชนได้ผลจากการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนางัว ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับการบริการจากเทศบาลตำบลนางัว ได้

^{๑๘} ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชนบท, ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน่วยที่ ๘, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๒), หน้า ๓๖๒.

จัดทำแผนงาน โครงการที่มีลักษณะเป็นวัตถุประสงค์ของเช่นเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือเครื่องใช้ สำหรับการประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้านเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนทั้งโดยทางปฏิบัติงานประจำวันของประชาชนรวมถึงเป็นแนวทางในการเกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ

ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ พบว่าการดำเนินการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการได้เข้าร่วมประชุมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพราะคิดว่าจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพราะจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น และส่งผลต่อประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการเทศบาลตำบลนาจั่ว ให้มีประสิทธิภาพแก่ประชาชน

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า เทศบาลนาจั่ว ได้เปิดโอกาสให้ท่านเข้าร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยได้มีการแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาและมีส่วนร่วมในการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชน ในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนาจั่ว^{๑๙}

ช่อผกา ไชยมงคล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง”การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของ ผู้นำชุมชน ในการช่วยเหลือผู้พิการจากโรคหลอดเลือดสมอง ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการช่วยเหลือผู้พิการจากโรคหลอดเลือดสมองที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้พิการ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและความต้องการของผู้พิการจากโรคหลอดเลือดสมองและผู้นำชุมชนได้แก่ ด้านการเงิน และงบประมาณ ด้านการให้บริการสาธารณสุขในชุมชน ด้านร่างกายและจิตใจและด้านเจตคติของสมาชิกในชุมชนต่อผู้พิการและเจตคติของผู้พิการต่อตนเอง ผลการศึกษารังนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนา แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการช่วยเหลือผู้พิการ โรคหลอดเลือดสมองโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการมีส่วนร่วม ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้พิการ จากโรคหลอดเลือดสมองและผู้นำชุมชน ในลักษณะร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นในการสนทนากลุ่ม เพื่อหาปัญหาและความต้องการและข้อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้พิการที่สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้พิการ สอดคล้องกับนโยบายของชุมชนและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมที่ เกิดขึ้นจากการศึกษานี้จัดเป็นกระบวนการตาม The Sampans Framework of Practice เพื่อให้ ผู้พิการบรรลุผลลัพธ์สุดท้าย คือผู้พิการ

^{๑๙} กฤษฎาภรณ์ ยุงทอง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนาจั่ว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์: กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนาจั่ว”, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, (รัฐประศาสนศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๕).

สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ช่วยให้เกิดเป็นชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้และส่งเสริมสังคมสุข
ภาวะต่อไป^{๒๐}

ดวงเต๋ต กัณฑ์คำ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง”การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหา
เสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” มีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษามาตรการแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน การมีส่วนร่วมในการ
แก้ไขปัญหาเสพติดของกลุ่มเด็กและเยาวชน และการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการมีส่วน
ร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนของผู้นำชุมชนในจังหวัดลำปาง ผล
การศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและ
เยาวชน อยู่ในระดับมาก และความเห็นเกี่ยวกับมาตรการแก้ไขปัญหาเสพติด ในเด็กและ
เยาวชนของผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งในการที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาเสพติดใน
กลุ่มเด็กและเยาวชน ทำให้ผลการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน และองค์กรต่าง ๆ
ในการปราบปรามยาเสพติดที่ผ่านมาในปี ๒๕๔๖-๒๕๔๙ การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลง
จำนวนผู้ค้าลดลง ผู้เสพลดลง^{๒๑}

วิโรจน์ ชำนาญการ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง”การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหา
เสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” มีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษามาตรการแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน การมีส่วนร่วมใน การแก้ไข
ปัญหาเสพติดของกลุ่มเด็กและเยาวชน และศึกษาปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการ
แก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนของผู้นำชุมชนในจังหวัดลำพูน ผลการศึกษา
พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดของเด็กและเยาวชน อยู่ใน
ระดับมาก และความเห็นเกี่ยวกับมาตรการแก้ไขปัญหาเสพติดในเด็กและเยาวชนของผู้นำ
ชุมชนส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยอย่างยิ่งในการที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและ
เยาวชน ทำให้ผล การดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน^{๒๒}

^{๒๐} ซ่อมกา ไชยมงคล, “การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการช่วยเหลือผู้พิการจาก
โรคหลอดเลือดสมอง ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓).

^{๒๑} ดวงเต๋ต กัณฑ์คำ, “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและ
เยาวชนในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”, **การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**,
(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐).

^{๒๒} วิโรจน์ ชำนาญการ, “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและ
เยาวชน ในตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”, **การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**,
(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙).

สมเกียรติ วอนเพียร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลสารอง อำเภอนาทม จังหวัดกาญจนบุรี” เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เพื่อเป็นสารสนเทศในการพัฒนาเทศบาลตำบลสารอง และสามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลสารองที่มาใช้บริการ ของเทศบาลตำบลสารอง อำเภอนาทม จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่ของเทศบาลตำบลสารองที่มาใช้บริการ จำนวน ๑๕๐ คน ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลสารอง โดยภาพรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานในการปฏิบัติงาน ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนการมีส่วนร่วมในการวางแผนประชาชนมีส่วนร่วมต่อการบริหารอยู่ในระดับต่ำสุด^{๒๓}

สรุปได้ว่า

การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเป็นการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายโดยการให้โอกาสในการมีส่วนร่วมคิดพิจารณาในการการวางแผน กำหนดนโยบาย การดำเนินการ การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ โดยมุ่งหมายให้งานประกันคุณภาพการศึกษาสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ให้ส่วนงานแต่ละส่วนงานได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจในการปฏิบัติงานงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่งได้ให้ความสำคัญต่อความร่วมมือของกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอกโดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา จะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

^{๒๓} สมเกียรติ วอนเพียร, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลสารอง อำเภอนาทม จังหวัดกาญจนบุรี”, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ๒๕๕๓).

โดยในการดำเนินการตามแผนเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น ก็จะต้องมีการประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเองเพื่อตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมให้เด็กเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุขถ้าสถานศึกษาไม่มีการมองตนเองและพัฒนาตนเองแล้ว ก็เป็นไปได้ยากที่จะศึกษาและเยาวชนจะได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพจึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารและครูจะต้องร่วมกันประเมินตนเองและดำเนินการประกันคุณภาพภายใน การประกันคุณภาพภายในเป็นกิจกรรมหรือแนวปฏิบัติเพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาว่าจะได้รับการรักษาไว้โดยอยู่บนพื้นฐานของการป้องกันความผิดพลาดผนวกกับการแก้ไขความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดการศึกษา^{๒๔}

การพัฒนาประกันคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานกระบวนการที่เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยอาศัยหลักการสำคัญ คือ การประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งกระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยจะเป็นกลไกผลักดันให้ทุกปัจจัยมีคุณภาพ และนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎากรณ์ ยุงทอง. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนาจั่ว อำเภอมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์: กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนาจั่ว. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. รัฐประศาสนศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๕.

โกวิทย์ พวงงาม. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท., ๒๕๔๕.

จำรูญ เรื่องขจร. คู่มือการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๘.

ช่อผกา ไชยมงคล. การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการช่วยเหลือผู้พิการจากโรคหลอดเลือดสมอง ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓.

^{๒๔} รุ่ง แก้วแดง, ประกันคุณภาพทุกคนทำได้ไม่ยาก, (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๔), หน้า ๔๕.

ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชนบท.**

ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. หน่วยที่ ๘. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๒.

ดวงเด็ด กันทะคำ. **การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.**

ธนจรส พูนสิทธิ์. **การจัดการองค์การและการบริหาร. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก, ๒๕๔๑. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และ กรณีตัวอย่าง (พิมพ์ครั้งที่ ๒). เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๖.**

นิรันดร์ จงวุฒิเวศ. **กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน. ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.บรรณาธิการโดยทวีทองหงส์วิวัฒน์. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.**

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). **คนสำราญงานสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, ๒๕๕๐.**

รุ่ง แก้วแดง. **ประกันคุณภาพทุกคนทำได้ไม่ยาก. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๔.**

วิโรจน์ ชำนาญการ. **การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙.**

สมเกียรติ วอนเพียร. **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลลำยอง อำเภอลำม่าง จังหวัดกาญจนบุรี. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ๒๕๕๓.**

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. **การบริหารท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์, ๒๕๔๙.**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **เอกสารชุดแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เล่ม ๑. แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖.**

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. **คู่มือหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ป., ๒๕๕๐.**

สุรินทร์ สุริยวงศ์. **การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งยาวอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. ปริญญาโท วท.ม. (ส่งเสริมการเกษตร). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.ถ่ายเอกสาร, ๒๕๓๖.**

๙๐ วารสารมหาจุฬาฯ วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒)

อรรถัย กกผล. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น.
เชียงใหม่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘.

อรรถพรณ นาคมหาชลาสินธุ์. การมีส่วนร่วมของประชาชน. วารสารกรมบัญชีกลาง. ๔๘(๕).
๒๕๕๐.

Cohen . J.M. and Uphoff . N.T. Rural Development Participation : Concept and
Measures for Project Design Implementation and Evaluation. Rural
Development Committee Center for International Studies . Cornell
University .1981.

United Nation. Department of International Economic and Social Affairs. Popular
Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and
National Development. Report of The Meeting for The Adhoc Group of
Experts. New York : United Nation . 1981.

สุรชิต จันทร์ดี. การประกันคุณภาพกับการศึกษาของคนไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=54944&bcat_id=16
(วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๒).